УДК 340.11

ДЕРЖАВОТВОРЧА ДІЯЛЬНІСТЬ К.ЛЕВИЦЬКОГО В УМОВАХ СТАНОВЛЕННЯ І РОЗВИТКУ ЗУНР

Стечишин Алла Василівна,
кандидат юридичних наук, викладач кафедри теорії та історії держави і права ПВНЗ Університету Короля Данила,
м.Теребовля, вул. Зазамче, 17, Тернопільська область, Україна, 48100,
e-mail: agroprogrester@ukr.net
ORCID: https://orcid.org/0000-0001-8653-3876

Мета. *Метою дослідження є державно-правові погляди та практичні аспекти політичної діяльності К.Левицького в умовах формування та розвитку Західноукраїнської Народної Республіки.* ***Методика.*** *Методика включає комплексний аналіз та узагальнення теоретичного та джерельного матеріалу і подальшого формулювання відповідних висновків та рекомендацій. Для об'єктивності дослідження, використано комплекс загальнонаукових, спеціально-юридичних, спеціально-історичних та філософських методів наукового пізнання, а також принципів об'єктивності, історизму, системності і всебічності.* ***Результати.*** *Масштаб правотворчої діяльності К. Левицького в умовах формування ЗУНР обумовлює виокремлення трьох етапів: підготовчого; функціонального; занепаду. Упродовж підготовчого періоду К. Левицький підготував «Проект реконструкції та відновлення Загальної Української Ради». У своїх працях К. Левицький розробляв питання, пов'язані зі збройним варіанту розвитку подій та закликав до створення власної української армії, основою якою мали стати українці, які служили у лавах австрійської армії. Протягом функціонального періоду він займався правотворчою діяльністю, підготувавши особисто проекти закону про громадянство ЗУНР та земельного закону. В період занепаду, навіть емігрувавши до Відня він продовжив активну політичну діяльність і представляв українську делегацію під час Ризької мирної конференції.* ***Наукова новизна.*** *В роботі систематизовано основні державницькі концепції та законодавчі ініціативи К.Левицького в умовах формування національної держави в Галичині після розпаду Австро-Угорщини.* ***Практична значимість.*** *Результати дослідження можуть бути використані у подальших історико-правових дослідженнях, підготовці спецкурсів.*

Ключові слова: *державно-правові погляди, законодавчі ініціативи, правотворча діяльність, К.Левицький, Галичина, ЗУНР.*

Alla Stechyshyn
candidate of jurisprudence, associate professor, assistant professor of the theory and history of state and law the University of King Danylo,
Terebovlia, street Zazamche, 17, Ternopil region, Ukraine,
e-mail: agroprogrester@ukr.net

STATE-LABOR ACTIVITY OF K. LEVITSKY IN THE CONDITIONS OF DEVELOPMENT AND DEVELOPMENT OF WUNR

Purpose. *The purpose of the study is the state-legal views and practical aspects of the political activity of K. Levytsky in the conditions of the formation and development of the Western Ukrainian*

© Стечишин А.В., 2019

People's Republic. ***Method.*** *The methodology includes a comprehensive analysis and synthesis of theoretical and source material and further formulation of the relevant conclusions and recommendations. For the objectivity of the research, a complex of general scientific, special-legal, special-historical and philosophical methods of scientific knowledge, as well as principles of objectivity, historicism, systemicity and comprehensiveness are used.* ***Results.*** *The scale of the law-making activity of K. Levytsky in the conditions of the formation of the ZUNR stipulates the separation of three stages: preparatory; functional; decline During the preparatory period K. Levytsky prepared a «Project for the reconstruction and restoration of the General Ukrainian Council». In his writings, Levytsky developed issues related to the armed variant of the development of events and called for the creation of his own Ukrainian army, the basis of which were Ukrainians who served in the ranks of the Austrian army. During the functional period, he was engaged in law-making activities, preparing in person drafts of the law on the citizenship of the WUNR and the land law. During the decline, even after emigrating to Vienna, he continued active political activities and represented the Ukrainian delegation during the Riga Peace Conference.* ***Scientific novelty.*** *The paper systematizes the main state conceptions and legislative initiatives of K. Levitsky in the conditions of the formation of a national state in Galicia after the collapse of Austria-Hungary.* ***Practical significance.*** *The results of the study can be used in further historical and legal studies, preparation of special courses.*

Key words: *state-legal views, legislative initiatives, law-making activity, K. Levitsky, Galicia, WUNR.*

Постановка проблеми. Ім'я К.Левицького завжди асоціюється є державно-правовими концепціями, дослідженням історико-правової спадщини Галичини XIX – початку XX ст. Але, він будучи відомим правником теоретиком, в умовах відродження української державності на західноукраїнських землях спричинився до розвитку Західноукраїнської народної Республіки, став главою першого її уряду. З огляду на це, актуальним є дослідження питання трансформації державно-правових поглядів К.Левицького в умовах його практичної діяльності, як глави виконавчої влади.

Аналіз останніх досліджень і публікацій. В українській історико-правовій науці, постаті К.Левицького приділяється надзвичайно багато уваги. Відомими дослідниками його наукової спадщини є Т.Г. Андрусяк, І.О. Андрухів, І.Й. Бойко, О.А. Вівчаренко, О. Власова, В.С. Кульчицький, М.І. Литвин, М.І. Луцький, С.Д. Сворак, Б.Й. Тищик та ін.

Методологічною основою нашого дослідження стали праці І.Андрухіва, І.Бойка, О.Вівчаренка, В.Ковалика, С.Сворака, Б.Тищика та ін.

Постановка завдання. Метою дослідження є державно-правові погляди та практичні аспекти політичної діяльності К.Левицького в умовах формування та розвитку Західноукраїнської Народної Республіки.

Виклад основного матеріалу дослідження. Масштаб правотворчої діяльності К. Левицького в умовах формування ЗУНР обумовлює виокремлення кількох етапів: підготовчого; функціонального; занепаду.

Ще в умовах Першої світової війни, і російської окупації Галичини, в регіоні активізувалися державотворчі сили. Причин цього було декілька. По-перше, Російська імперія сподівалася приєднати Галичину без будь-яких прав на автономію для українців. На відміну від цього полякам пообіцяли після війни автономію у складі Російської імперії при збережені єдиної держави, незважаючи на те, що майже вся територія російської частини Польщі була окупована німцями. Наслідком такої політики Росії стало загострення українсько-польських відносин. По-друге, проукраїнські сили Наддніпрянщини проголосивши УНР, дали привід українцям Галичини розпочати роботу по створенню власної держави. Як наслідок, на засіданні Загальної Української

Ради (далі – ЗУР) 28 січня 1916 р. розглядалося питання про західний кордон українських земель в Галичині та на занятих австрійською армією територіях. З метою вирішення цього питання українська делегація 4 та 8 січня 1916 р. зустрілася з прем'єром Австрії К. Штюрком, який запевнив, що австрійський уряд разом із цісарем підтримує ідею утворення окремої української автономії без приєднання цих земель до Польщі [6, с. 92]. Наступним кроком стали збори комітету Української національно-демократична партії (далі – УНДП) 5–6 квітня 1916 р. під керівництвом К. Левицького, на яких було вирішено з присутніх у Львові членів ЗУР утворити постійну делегацію ЗУР, яка повинна була взяти на себе функцію органу державної влади [7, с. 1]. Державницьку позицію на тогочасний стан українського питання К. Левицький виклав у статті «Сучасне положення української справи», опублікованій у часописах УНДП «Діло» і «Свобода» на початку 1917 р., в якій відзначалося, що розв'язання польського питання поставило на порядок денний і вирішення української проблеми. З метою створення органів державної влади 4 березня 1917 р. К. Левицький підписав «Проект реконструкції та відновлення Загальної Української Ради, складений урядом УНР». Передбачалося, що відновлена ЗУР буде: 1) захищати інтереси всього українського народу; 2) ставити українське питання на міжнародній арені; 3) опікуватися справами українських січових стрільців; 4) працювати над політичною, економічною та культурною відбудовою окупованих територій [16, арк. 3].

Черговим етапом у процесі державотворення стало підписання Брестського мирного договору 11 лютого 1918 р. Після цього, К. Левицький та інші керівники Народного комітету УНДП підписали звернення «До Українського народу Галицької землі», в якому Брестський мир був названий епохальним актом і стверджувалося, що встановлювався мир, який давав українському народу жити «власним життям» [5, с. 1]. На підтримку цього договору 12 лютого 1918 р. у Львові відбулась маніфестація, на якій К. Левицький наголосив, що нова українська держава підтримує закінчення кровавої війни [14, с. 2]. Наступним кроком стало засідання УНР у Львові 14 лютого 1918 р., на якому ставилась вимога утворення українського Коронного краю у складі Австро-Угорської монархії [15, с. 1]. Необхідно зазначити, що Брестський мирний договір мав таємний додаток щодо майбутнього правового статусу Галичини та Буковини у складі Австро-Угорщини. Ним передбачалося, що австрійський уряд розробить проект закону, за яким Східна Галичина буде «злучена з Буковиною в один суцільний, коронний край» [1, с. 36]. Ці наміри представники польської парламентської групи вважали такими, що унеможливлюють утворення великої Польщі «від моря до моря» з українською Галичиною, тому Польща почала готувати війська для захоплення інститутів державної влади у Львові та усій Галичині та призначення нової адміністрації. З метою активізації цього процесу 20 лютого 1918 р. на засіданні австрійського парламенту К. Левицький зачитав декларацію від імені української фракції, в якій наголошувалося, що «через Брестський мир політика Австрії дала українському народові право самовизначення на його національній території». У декларації зазначалося, що за умов ігнорування австрійськими урядовцями вимоги щодо автономії Галичини, українці будуть проводити політику об'єднання з УНР [10, с. 89]. У своїй парламентській діяльності К. Левицький відстоював позицію домагання національної автономії та подальшої суверенізації у мирний спосіб на засадах ліберально-демократичного конституціоналізму.

24 березня 1918 р. на таємній нараді українських депутатів імперського парламенту та Галицького сейму обговорювались питання організації національної оборони та створення збройних підрозділів з метою забезпечення набуття незалежності [9, с. 9–10]. У серпні 1918 р. у Львові з ініціативи УНДП відбулися декілька нарад стосовно організації українського війська, забезпечення зброєю та амуніцією, а також створення української адміністрації [9, с. 92]. Наступним кроком стало проведення у приміщені Народного дому у Львові 22 вересня 1918 р.

віча, на якому К. Левицький виступив із політичною доповіддю, а усі присутні висловились за надання автономії Галичині [3, с. 3]. За твердженням К. Левицького, учасники наради сподівалися на добровільну та легітимну передачу влади австрійським урядом у Галичині українцям так само, як цей процес проходив у Празі, Будапешті та в інших частинах імперії. Аналіз архівних матеріалів показує, що між очолюваним К. Левицьким Народним комітетом УНДП, з однієї сторони, та УПР з іншої, існували розбіжності щодо розв'язання проблеми української державності на західноукраїнських землях.

У жовтні 1918 р. австрійський уряд повністю втратив контроль над країною, а політичну владу у Відні більш турбувала доля Австрії, Чехії та Угорщини, ніж України. Фактичним визнанням розпаду Австро-Угорщини стало видання 16 127 жовтня 1918 р. імператором Карлом I маніфесту, у якому він проголосив, що «Австрія волею своїх народів має стати союзною державою, в якій кожне плем'я області, яку займає, творить свій власний державний організм» [12, с. 171]. У маніфесті визнавалося право на «з'єднання польських областей Австрії з польською державою», а про українські вимоги зовсім не згадувалось [4, с. 34].

Таким чином, у період кризи та розпаду Австро-Угорської імперії перед українськими політиками й депутатами постало питання якнайскорішої відділення від монархії легітимним шляхом. Першочерговим було вирішення питання «уконституювати Українську Народну Раду як єдине представництво нашого народу, а також проголосити Українську державу на територіях Східної Галичини, Буковини та Угорської України». Причиною передачі влади українцям стала та обставина, що з Кракова до Львова повинна була приїхати 1 листопада Польська Ліквідаційна Комісія з метою захоплення влади над цілим краєм від імені Польської Республіки.

Початком функціонування ЗУНР можна вважати нараду 18 жовтня 1918 р. у приміщенні Народного дому у Львові за участю депутатів австрійського парламенту та галицького сейму з метою підготувати рішення стосовно всенародних зборів українських представників. Члени наради прийняли «Статут Української Національної Ради», за яким УНРада визнавалася головним законодавчим і виконавчим органом, що мав право представляти інтереси «українського народу Австро-Угорської монархії» і від його імені «рішити про державну долю усіх областей, заселених тим народом». В таких умовах 19 жовтня 1918 р. УНРада прийняла у Львові постанову про створення на українських землях Австро-Угорщини Української держави – ЗУНР, яку проголосив на площі Св. Юра у Львові при зібранні значної кількості людей К. Левицький. Одночасно із цим К. Левицький проводив переговори з намісником Галичини генерал-полковником К. Гуйном (1857–1938 рр.) щодо передачі влади українцям [11], але вони ні до чого не привели. Результатом цих перемов стало зібрання делегації Української Національної Ради, яка заслухала звіти комісій військової і народної оборони. Учасники наради прийшли до висновку стосовно 128 негайного зайняття Львова з причини того, що поляки вирішили також це зробити і приєднати Галичину до Польщі.

З метою виконання цього рішення УНР 1 листопада 1918 р. постановила зайняти Львів з усіма державними установами, доручивши військове керівництво сотникові Д. Вітовському [9, с. 130-131]. На таке рішення Ради вплинула заява Д. Вітовського про те, що до військового виступу все підготовлене, та якщо це не виконати вчасно, то пізніше може не вдатися з причини появи польських військ.

Внаслідок цих подій 9 листопада 1918 р. К. Левицький був призначений Українською Національною радою головою Ради Державних секретарів, тобто головою уряду ЗУНР, і наступного дня склав присягу на вірність українському народові й державі [17, с. 16–17]. Незважаючи на те, що К. Левицький був одним із лідерів Національно-демократичної партії, у своїй діяльності на посаді голови уряду ЗУНР політик віддавав пріоритет не політичним партіям, а громадянському суспільству у розбудові національної держави республіканського типу і

дотримувався концептуального розуміння державного устрою на засадах ліберально-демократичного конституціоналізму.

Активно включившись в процес державотворення, К.Левицький не припиняв законотворчої діяльності. Він був одним із основних авторів закону, що регулював статус громадянина ЗУНР. Він підготував Закон «Про право громадянства», який складався із 9-ти параграфів та регламентував процес отримання громадянства, особами які проживали на території ЗУНР. Так, згідно § 1 особи, які бажали стати громадянами, повинні були до 20 травня 1919 р. написати заяву, а у разі її відсутності вони вважалися громадянами іншої держави. Як вказувалось в § 2, особи, які мали громадянство на Придніпрянській Україні, мали право на громадянство в ЗУНР. Закон встановлював термін проживання – п'ять років для отримання права на громадянство на території ЗУНР для осіб без громадянства чи тих, хто мав таке право в іншій державі. Вирішення цього питання покладалось на секретаріат, а в разі відмови особа мала право звернутися до Відділу Української Національної Ради. Закон передбачав у § 5 необхідність виконувати свій громадянський обов'язок усіх пересічених громадян ЗУНР, навіть у разі отримання громадянства іншої держави. Як вказувалось в § 6, заяви стосовно громадянства повинні складатися усно або письмово та подаватися до місцевих органів державної влади.

Таким чином, цей нормативно-правовий акт створював законодавчі умови отримання громадянства у перехідний період між австрійським пануванням та створенням незалежної української держави.

Завершальний етап, етап занепаду розпочався із агресивної війни Польщі проти ЗУНР. Ми підтримуємо висновок І. Бойка, що поляки, ще з часів Польського Королівства та його експансії проти Галицько-Волинської держави, не припиняє спроби анексувати Східну Галичину [2, с. 103].

Власне, 21 листопада 1918 р. стало зрозуміло, що польські підрозділи намагаються оточити Львів з усіх сторін. Українське військо не було в змозі дати полякам відсіч, тому уряд ЗУНР та члени УНРади були змушені залишити Львів та виїхати до Тернополя [8, с. 279]. На новому місці керівництво ЗУНР не вдалося налагодити ефективну роботу, якою відрізнявся львівський період, і у його діяльності розпочалися збої та навіть припинення функціонування окремих департаментів. Причина полягала у тому, що не були перевезені усі необхідні документи, не усі члени уряду переїхали до Тернополя, а їхня відсутність гальмувала роботу. Незважаючи на ці складнощі, у тернопільський період проводились успішні переговори делегації ЗУНР з урядом Директорії у Фастові, де 1 грудня було підписано попередній договір про 134 об'єднання «в одну велику державу» УНР і ЗУНР. Остання зберігала за собою право на територіальну автономію у складі УНР як Західна область Української Народної Республіки (ЗОУНР) [13].

На початку січня 1919 р. майже усі державні установи ЗУНР переїхали з Тернополя до Станіслава, який стає новою столицею республіки до червня 1919 р. Парламентська діяльність розпочалась 2 січня 1919 р. проведенням сесії, на яку прибули понад 140 депутатів (виключно українців), оскільки національні меншини (польська та єврейська) не обрали своїх представників до Ради. 4 січня 1919 р. було затверджено склад нового уряду, сформованого С. Голубовичем, до якого увійшли І. Макух, А. Артемович, І. Мирон, М. Козаневич, Д. Вітовський, О. Бурачинський, М. Мартинець, В. Панейко, Л. Цегельський. Трагічний перебіг подій дуже вплинув на К. Левицького, тому він прийняв рішення відмовитись від посади прем'єр міністра ЗУНР. Незважаючи на цю обставину К. Левицький, перебуваючи у Станіславі, приймав участі в засіданнях УНРади, займався справами партії, «Крайового Союзу Кредитового» та кооперативним рухом. Наближення польських військ до Станіслава призвело до того, що уряд на початку червня 1919 р. переїжджає до Кам'янця-Подільського, до якого також їде К. Левицький. Влітку 1919 р. складається критична ситуація навколо ЗУНР, на яку, з однієї сторони, вели наступ більшовики, з

іншої – поляки, а з півдня – румуни, тому уряд ЗУНР змушений перейти за Збруч на Наддніпрянську Україну, а К. Левицький емігрує до Відня. У жовтні 1919 р. ЗУНР змушений був перебратися до Відня, де було сформовано третій уряд, у якому К. Левицькому диктатор Є. Петрушевич запропонував посаду уповноваженого в справах преси й пропаганди, а згодом і уповноваженого секретаря закордонних справ. Він прийняв цю пропозицію з причини того, що розумів необхідність підтримки уряду ЗУНР в таких складних умовах.

Навіть перебуваючи в еміграції, К.Левицький не припиняв роботу по забезпеченню міжнародної підтримки українців. Він був офіційним представником уряду ЗУНР на мирних переговорах у Ризі. Там він зустрічався з представниками УРСР та РСФСР з метою домогтися створення автономної української держави. Офіційною датою закінчення діяльності уряду ЗУНР стало створення ліквідаційної комісії, яка розпустила уряд та почала опікуватись майном та архівними матеріалами. З метою підтримки українців К. Левицький створив у 1923 р. у Відні «Комітет західноукраїнської еміграції», який надавав юридичні послуги українцям та захищав їх інтереси в судах.

Висновки. Таким чином, саме з періодом функціонування ЗУНР пов'язаний час найбільшої правотворчої та державницької діяльності К. Левицького. Саме за його ініціативою та за участю українців-депутатів австрійського парламенту і Галицького сейму 18 жовтня 1918 р., було скликано форум для визначення процедури передачі влади в Галичині українцям. Власне К. Левицький за результатами форуму підготував «Статут Української Національної Ради», за яким цей представницький орган українського народу в Австро-Угорській імперії визнавався головним законодавчим і виконавчим органом. Наслідком цих подій стало призначення 9 листопада 1918 р. К. Левицького Українською Національною радою Головою уряду ЗУНР та складання ним присяги на вірність українському народові і державі. У цей історичний період К. Левицьким був підготовлений закон «Про право громадянства», який регламентував процес отримання громадянства особами, які проживали на території ЗУНР. Закон встановлював термін проживання п’ять років для отримання права на громадянство на території ЗУНР для осіб без громадянства чи тих, що мали таке право в іншій державі.

Список використаних джерел

1. Андрухів І.О., Сворак С.Д., Ковалик В.В. Кость Левицький: політик, громадський діяч, правник (1859-1941): монографія. Надвірна: Надвінян. друк. 2009. 104 с.
2. Бойко І.Й. Органи влади і право в Галичині у складі Польського Королівства (1349-1569 рр.). Львів: Видавничий центр ЛНУ імені Івана Франка, 2009. 628 с.
3. Вічевий тиждень Рудечина. Яворів. Коломия. Українське слово. Львів, 1918. 22 вересня. Ч. 217. С. 19–25.
4. Грушевський М. С. Історія України-Русі : в 11 т., 12 кн. К.: Наук. думка, 1994. Т. 2 : XI–XIII в. 640 с.
5. До Українського народу Галицької землі. Українське слово. 1918. 18 лютого.
6. З австрійсько-української політики у час світової війни. Об’єднання неперіодичні. Збірники статей на теми політичні, економічні й культурні. К. 1., Листопад 1924. Відень, 1924. 96 с.
7. З Народного Комітету. Свобода. Львів, 1916. 15 квітня.
8. Західно-Українська Народна Республіка. 1918-1923. Документи і матеріали: у 5-ти томах 8-ми книгах / Укладачі: О. Ю. Карпенко, К. П. Мицан. Івано-Франківськ, 2001–2013. Том 2. Державотворчі й адміністративноорганізаційні процеси/ Укладачі: О. Ю. Карпенко, К. П. Мицан. Івано-Франківськ: Лілея-НВ, 2003. 712 с.

9. Левицький К. Великий зрив (до історії української державності від березня до листопада 1918 р. на підставі споминів та документів). Львів, 1931. (репринтне видання). Нью-Йорк. 1968. 150 с.
10. Левицький К. Історія визвольних змагань галицьких українців з часу світової війни. З ілюстраціями на підставі споминів і документів. Ч. 1. Львів, 1929. 285 с.
11. о. Ізидор Сохоцький. Будівничі новітньої української державности в Галичині. Д-р Кость Левицький // Історичні постаті Галичини XIX–XX ст. *Наукове товариство ім. Шевченка. Бібліотека українознавства*, Ч. 8. Нью-Йорк, Париж, Сідней, Торонто, 1961. С.137-138. 247 с.
12. Стахів М. Західна Україна та Політика Польщі, Росії і Заходу (1772– 1918). Т. 2. Скрентон, 1958. 224 с.
13. Тищик Б.Й. Вівчаренко О.А. Західноукраїнська Народна Республіка 1918–1923 рр. Коломия, 1993. 120 с.
14. Українське слово. 1918. 12 лютого.
15. Українське слово. 1918. 14 лютого.
16. ЦДАВО. Ф. 2192 (Диктатор Західної Області Української Народної Республіки м. Чортків і м. Кам'янець-Подільськ). Оп. 1. Спр. 9 (Проект реконструкції та відновлення Загальної Української Ради, складений урядом УНР. (10 лютого 1917 р. 4 с.)). Арк. 2.
17. Чубатий М. Державний лад на Західній области Української Народної Республіки. Лв., 1921. С. 16–17.

References

1. Andrukhiv I.O., Svorak S.D., Kovalyk V.V. Kost Levytskyi: polityk, hromadskyi diiach, pravnyk (1859-1941): monohrafiia. Nadvirna: Nadvinian. druk. 2009. 104 s.

2. Boiko I.I. Orhany vlady i pravo v Halychyni u skladi Polskoho Korolivstva (1349-1569 pp.). Lviv: Vydavnychyi tsentr LNU imeni Ivana Franka, 2009. 628 s.

3. Vichevyi tyzhden Rudechyna. Yavoriv. Kolomyia. Ukrainske slovo. Lviv, 1918. 22 veresnia. Ch. 217. S. 19–25.

4. Hrushevskyi M. S. Istoriia Ukrainy-Rusi : v 11 t., 12 kn. K.: Nauk. dumka, 1994. T. 2 : XI–XIII v. 640 s.

5. Do Ukrainskoho narodu Halytskoi zemli. Ukrainske slovo. 1918. 18 liutoho.

6. Z avstriisko-ukrainskoi polityky u chas svitovoi viiny. Obiednannia neperiodychni. Zbirnyky statei na temy politychni, ekonomichni y kulturni. K. 1., Lystopad 1924. Viden, 1924. 96 s.

7. Z Narodnoho Komitetu. Svoboda. Lviv, 1916. 15 kvitnia.

8. Zakhidno-Ukrainska Narodna Respublika. 1918-1923. Dokumenty i materialy: u 5-ty tomakh 8-my knyhakh / Ukladachi: O. Yu. Karpenko, K. P. Mytsan. Ivano-Frankivsk, 2001–2013. Tom 2. Derzhavotvorchi y administratyvnoorhanizatsiini protsesy/ Ukladachi: O. Yu. Karpenko, K. P. Mytsan. Ivano-Frankivsk: Lileia-NV, 2003. 712 s.

9. Levytskyi K. Velykyi zryv (do istorii ukrainskoi derzhavnosti vid bereznia do lystopada 1918 r. na pidstavi spomyniv ta dokumentiv). Lviv, 1931. (repryntne vydannia). Niu-York. 1968. 150 s.

10.Levytskyi K. Istoriia vyzvolnykh zmahan halytskykh ukraintsiv z chasu svitovoi viiny. Z iliustratsiiamy na pidstavi spomyniv i dokumentiv. Ch. 1. Lviv, 1929. 285 s.

11.o. Izydor Sokhotskyi. Budivnychi novitnoi ukrainskoi derzhavnosty v Halychyni. D-r Kost Levytskyi // Istorychni postati Halychyny XIX–XX st. Naukove tovarystvo im. Shevchenka. Biblioteka ukrainoznavstva, Ch. 8. Niu-York, Paryzh, Sidnei, Toronto, 1961. S.137-138. 247 s.

12.Stakhiv M. Zakhidna Ukraina ta Polityka Polshchi, Rosii i Zakhodu (1772– 1918). T. 2. Skrenton, 1958. 224 c.

13.Tyshchyk B.I. Vivcharenko O.A. Zakhidnoukrainska Narodna Respublika 1918–1923 rr. Kolomyia, 1993. 120 s.

14.Ukrainske slovo. 1918. 12 liutoho.

15.Ukrainske slovo. 1918. 14 liutoho.

16.TsDAVO. F. 2192 (Dyktator Zakhidnoi Oblasti Ukrainskoi Narodnoi Respubliky m. Chortkiv i m. Kamianets-Podilsk). Op. 1. Spr. 9 (Proekt rekonstruktsii ta vidnovlennia Zahalnoi Ukrainskoi Rady, skladenyi uriadom UNR. (10 liutoho 1917 r. 4 s.)). Ark. 2.

17.Chubatyi M. Derzhavnyi lad na Zakhidnii oblasty Ukrainskoi Narodnoi Respubliky. Lv., 1921. C. 16–17.

Надійшла до редакції 15 травня 2019 р.